

Schiller

AZ ORLÉANSI SZÜZ

Az alábbi részlet Schiller romantikus tragédiájának első fölvonásából való, a kilencedik jelenet legvége és a tizedik, két végső sora híján. A szín VII. Károly francia király chinoni tábora. Raoul lotharingiai lovag épp az imént számolt be a királynak és kíséretének Johanna első megjelenéséről: hogyan állt a sereg élére s hogyan vezette azt, annyi vereség után, győzelemre. A színen a király, szerelmese Agnes Sorel, a rheimsi érsek, két udvari lovag: La Hire és Du Chatel, a csatából jött Raoul s a kíséret.

RAOUL

befejezve a csata elbeszélését, miközben kívülről fegyvercsörömpölés és harangszó hallatszik:

Halljátok a zajt? a harangokat?
Isten küldöttjét köszönti a nép!

KÁROLY

Du Chatelhoz:

Hozzátok be.

Az érsekhez:

Mit gondoljak felőle?
Egy lány hoz győzelmet, s épp most, mikor
Már csak az Isten karja ment meg engem?
Ez nem lehet a természet szerint,
S remélhetek-e, püspököm, csodát?

HANGOK a szín mögött:

Aldás reá! A Szűz! A szabadító!

KÁROLY:

Itt van!

Dunoishoz:

Ülj a helyemre, Dunois!
Próbára tesszük a csodálatos lányt.
Ha lélek lakja s Isten küldi őt,
Föl tudja majd ismerni a királyt.

A tanácsurak és sok lovag kíséretében belép Johanna. Kisérete a szín egész hátterét elfoglalja. Ő nemes léptekkel vonul előre és sorra megszemléli a jelenlevőket.

DUNOIS

hosszú, ünnepélyes csönd után:

Te vagy, csodálatos leány...

JOHANNA:

Orléansi, az Ūristent kísérted?
Állj csak föl e székből, nem téged illet;
Ama nagyobbhoz szól a küldetésem.

Határozott léptekkel a királyhoz megy, féltérdre ereszkedik előtte, majd nyom-
ban fölegyenesedik s hátralép. Valamennyi jelenlévön ámulat látszik. Du Bois föl-
kel; kis üres térség nyílik a király előtt.

KAROLY:

Most látod először az arcomat,
Honnét tudod hát rólam, ki vagyok?

JOHANNA:

Ott láttalak, hol senki más, csak Isten.

A királyhoz lép; titokzatosan:

Emlékezz rá: az elmúlt éjszakán,
Míg körülöttem álomba merültem
Pihent minden, fölkelte a fekhelyedről
S forró fohászt rebegtél Istenedhez,
Küldd ki e népet s elmondom neked,
Mit imádkoztál.

KAROLY:

Miért rejtegetném
Ember előtt, amit az égbe bíztam?
Tárd föl előttem könyörgésemet
S én elhiszem, hogy Isten lelke ihlet.

JOHANNA:

Három imával fordultál az Ūrhoz;
Ügyelj, hogy híven sorolom fel őket.
Először azért esdettél az éghez,
Hogy ha bitorlott jószág, vagy apádról
Fiára szállt s máig le nem vezeklett
Vétek árnya tapadna koronádhoz
S zúdítaná e könnyes háborút ránk:
Ügy népedért fogadjon áldozatnak
S egyedül csak a te fejedre ontsa
Jogos haragja bosszuját.

KAROLY:

hátrahökölve:

Hatalmas lény! honnét jössz és ki vagy?

Az arcokon megdöbbenés tükröződik.

JOHANNA:

S ez volt második kérésed az éghez:
Ha fölséges végzése úgy akarja,

Hogy törzsedtől elvegyék a jogart
És mindent elveszíts, amit apáid,
Ez ország királyai birtokoltak —
Csak három kincset hagyjon meg neked:
A tiszta lelkiismeret nyugalját,
Barátod szívét s Ágnesed szerelmét.

A király fölzokog, kezébe temeti arcát; a jelenlévőkön mély megilletődés látszik, Kis szünet; aztán Johanna:

Harmadik imádat is megnevezzem?

KAROLY:

Elég! Hiszek neked. Ember magától
Nem tudhat ennyit. Téged Isten küldött.

AZ ÉRSEK:

Ki vagy te, szent, csodálatos leány?
Mely boldog táj bölcsője ringatott? Mondd
Milyen áldott szülők ágyéka nemzett?

JOHANNA:

Johanna a nevem, főtisztelendő
Uram, s egyszerű pásztornak vagyok
A lánya, Dom Rémből, a király
Földjéről, a toulai egyházmegyéből
S gyerekkoromtól fogva jó atyám
Nyáját őriztem. — S hallottam nem egyszer
A szigetlakó népről, mely sereggel
Kelt át a tengeren, hogy szolgaságra
Vessen s kemény jármába kényszerítsen
Minket népnyúzó idegen urának;
S mondták, hogy híres Párizs városát is
Bevette már s övé lett itt az ország.
Én Isten Anyjához fordultam ekkor,
Venné le ő nyakunkról ezt a jármot,
Óvná meg ő nekünk a mi urunkat.
Szülőfalumnak szélén ősidőktől
A Szűzanya kegyképe áll, hová
Jámbor zarándokok szoktak vonulni,
S mellette egy szent tölgyfa, csodatévő
Erejéről nagyhírű messze földön.
E tölgy alatt örömet üldögéltem,
Amíg a nyáj legelt; szerettem árnyát;
S ha a hegyek közt eltűnt néhanapján
Egy-egy báránycám, álomba dalolt
A sűrű lomb s megsűgta, hol keressem.
S egyszer, midőn egy hosszú éjszakán át

E tölgy alatt imádkoztam s az álmos
 Nem engedtem a szememre leszállni,
 Elémlépett a Szent Szűz, lobogóval
 S karddal kezében, egyébként azonban
 Pásztorlánynak öltözve és eként szolt:
 „Kelj föl, Johanna. Hagyd itt nyájadat.
 Téged az Isten más munkára rendel.
 Fogd ezt a zászlót. Öltsd föl ezt a kardot.
 Verd le választott népem ellenségét,
 Vonulj be Rheimsba uradnak fiával
 S koronázd meg királyi koronával!“
 Én így feleltem: „Hitvány kis-cseléded,
 Harcokra gyöngé, vívni is tudatlan,
 Hogyan vihethném végbe ezt a művet?“
 „Egy tiszta szűz — folytatta ő — a földön
 Minden fölséges, büszke tette képes,
 Ha ellenáll a földi szerelemnek.
 Nézz engem: szűzen, amilyen te vagy.
 Istennek lettem anyja s magam is
 Isteni vagyok.“ — Ekkor ujjait
 Pillámra tette; fölnéztem s az égen
 Ifjú angyalok serege sugárzott,
 Kezükben fehér liliom virult
 S a levegőben édes ének áradt.
 S így egymás után három éjszakán
 Jelent meg ő és szolt: „Kelj föl, Johanna!
 Téged az Isten más munkára rendel.“
 Midőn harmadszor tünt elém, harag
 Látszott az arcán és korholva mondta:
 „A földön a nő sorsa az alázat
 S hivatása a kemény türelem,
 Szolgálatában tisztul meg a lelke,
 S ki itt lenn szolga volt, úr lesz a mennyben.“
 Míg szolt, lehullott pásztorlány-ruhája,
 Ragyogva állt előttem, mint az ég
 Királynője, vakító napsugárban,
 Aztán arany felhőkbe burkolódzva
 Lassan fölszállt a mennyei hazába.

Valamennyien meghatottan állnak; Agnes Sorel sirva hajtja fejét a király mellére.

AZ ÉRSEK

hosszú szünet után:

Ilyen isteni tanuság előtt
 Élnémul minden aggály s földi kétely;
 Tette bizonyosság szava igazáról:
 Ilyen csodát nem művelhet, csak Isten.

DUNOIS:

Én nem csodáinak, hanem szemének,
Ártatlan pillantásának hiszek.

KÁROLY:

És engem, bűnöst ért e kegyelem!
Megcsalhatatlan és mindenható szem,
Te látod szívemet s alázatát!

JOHANNA:

Égig ragyog a királyi alázat:
Fölmagasztal az Úr, mert meghajoltál.

KÁROLY:

Megállítom az ellenség hadát?

JOHANNA:

Lábadhoz teszem visszanyert hazádat.

KÁROLY:

És mondd, Orléans sem lesz az övék?

JOHANNA:

Előbb fordul meg a Loire folyása.

KÁROLY:

Győztesen fogok bevonulni Rheimsba?

JOHANNA:

Száz ellenségen át is bevezetlek.

Kardok, pajzsok zörrennek, a lovagok mind bátorságukat tanúsítják.

DUNOIS:

Allítsd a sereg élére e Szűzet
S vakon követjük, ahová az égi
Végzés vezet! Utunkat ő mutassa
És ő segítse győzni fegyverünket!

LA HIRE:

Támadjon ellenünk a fél világ bár,
Az ő nyomán a poklot is leverjük.
A győzelem Istene jár előtte;
Hatalmas Szűz, vezess a harcmezőre!

A lovagok nagy fegyverzaj közepett elvonulnak,

KÁROLY:

Igen, szent lány, te légy hadam vezére
És te parancsolj minden hercegemnek.
E kard, a legfőbb hadi hatalom

Jelvénye, melyet göggel visszaküldött
A fővezér: most méltóbb kézbe jut.
Fogadd el tőlem, szent próféta
S légy e perctől...

JOHANNA:

Nemes Dauphin, nem így!
Nem a földi erőszak fegyverével
Nyersz győzedelmet. Más karddal fogom
A diadalt kivívni. Égi hang szólt
E fegyverről nekem s most általam
Neked. Halld hát; küldj érte és hozasd el.

KÁROLY:

Hallom, Johanna.

JOHANNA:

Küldj el Fierboys
Ő városába; ott Szent Katalin
Sírjánál van egy pince, telve régi
Harcok során zsákmányolt fegyverekkel.
Köztük van az a kard is, mely nekem kell.
A pengéjébe vésve három ékes
Arany lilium, arról ismerik meg.
Ezt hozasd el, győzelmed kardja ez.

KÁROLY:

Induljanak s tegyék, amint kívánja.

JOHANNA:

Hozass egy fehér zászlót is nekem,
Bíbor legyen köröskörül szegélye
S rajta az égi Szűznek képe álljon,
Ölén a kisdéd Jézust tartva és
Lába alatt a földgolyó lebegjen;
Mert így mutatta nekem ő maga.

KÁROLY:

Legyen, amint mondod.

JOHANNA:

Érsek atyám, most
Tedd a fejemre fölszenteld kezed
És áldd meg, kérlek, hű leányodat.

AZ ÉRSEK:

Nem áldást kapni: áldást osztani
Jöttél közénk. — Menj Isten erejével!
Mert mi csak gyarló bűnösök vagyunk.

Rónay György fordítása